

DE MENS KIJKT NAAR HET UITERLIJK, GOD KIJKT NAAR HET HART

1 Samuel 16:1-13

Bij de voorbereiding van de preek kwam ik iets heel interessants tegen. Een heel opmerkelijk gegeven dat mij heel erg te denken heeft gegeven. Uit onderzoek is namelijk gebleken dat als wij iemand voor het eerst ontmoeten dat wij binnen 0,2 seconden hebben bepaald of iemand aantrekkelijk is of onaantrekkelijk. En dat we binnen 2 seconden weten of we iemand kunnen vertrouwen of dat we bang moeten zijn. Dat gebeurt letterlijk in een ogenblik. En dat is intuïtief proces. Je denkt er niet bij na. Vaak kun je dat helemaal niet navertellen. Maar uit onderzoek blijkt dat deze indruk vaak klopt. Vandaar dat we ook zeggen: je krijgt nooit een tweede kans voor een eerste indruk. Meestal klopt die, niet altijd trouwens. Na die eerste twee seconden ga je nadenken. Dan komen ook de vooroordelen en ga je rationaliseren. Iemand geeft je bij sollicitatie als eerste indruk een naar gevoel. Je weet niet waarom. Maar dan hoor je wat voor functies hij allemaal gedaan heeft en je ziet dat hij er representatief uitziet. Dan denk je: hij is toch geschikt. Later blijkt je eerste indruk te kloppen. Je ziet ook bij Christenen in Amerika die voor Trump gestemd hebben. Hun eerste gevoel is: nare man. Maar dan kijken ze naar z'n ideeën en dan stellen ze hun oordeel bij.

Centraal staan vanmorgen de woorden: 'De mens kijkt naar het uiterlijk, maar de Heer kijkt naar het hart.' De mens ziet aan wat voor ogen is, maar De Heer ziet het hart aan' Het gaat hierover het kiezen van een nieuwe leider. Op grond van wat zien wij iemand zitten voor die positie? En nu is de spannend vraag: Als wij – in navolging van de Heer – naar iemands hart willen kijken gebeurt dat het meest in die eerste twee seconden van niet nadenken? Of juist in de latere fase als je meer denkend tot een oordeel komt. Of kijkt God zo wie anders dan wij mensen. Samuel heeft de opdracht gekregen om een nieuwe koning zalven. Maar Samuel is bang dat als de huidige koning, Saul, dat hoort hem om zal brengen. Veel machthebbers worden zo bang als ze hun macht dreigen te verliezen dat ze tot alles in staat zijn. Denk aan de bestorming van het Capitool. De Heer begrijpt zijn angst en reikt hem een dekmantel aan. 'Je bestemming is Bethlehem, neem een jonge koe mee ga naar Isai (Jesse) en zeg dat je een offermaal houdt. -Wist je trouwens dat Isai de kleinzoon van Ruth is.- Met een koe aan touwtje en met knikkende knieën gaat Samuel op pad naar Bethlehem. Want de Heer heeft in één van de zonen van Isai een koning gezien. Het is in onze vertaling wat weg gevallen, maar 7 keer komt het woord zien in allerlei varianten voor. De schrijver van het verhaal laat ons daarmee 'zien' dat het belang is waar je oog voor hebt. Hoe kijk je naar iemand, hoe kijk je naar een leider?

Het offermaal gaat zo beginnen Isai en zijn zeven zonen komen aanlopen. Samuels oog valt direct op de oudste zoon Eliab. Een grote kerel met uitstraling. Hij zegt tegen zichzelf. Dit is hem! Dit is gezalfde van de Heer. Maar daarmee loopt hij de Eeuwige voor de voeten. Want God had gezegd: Ik zal je zelf aanwijzen wie je moet zalven. Zijn conclusie is voorbarig. Wat Samuel allereerste indruk was in de eerste 2 seconden vertelt het verhaal niet. We horen wel wat hij tegen zichzelf zegt. Wel vernemen wat over zijn gedachten daarna 'Dit moet hem zijn' 'Ga niet af op zijn aanzien en kijk niet naar zijn rijzige gestalte' krijgt Samuel te horen van God. Misschien dacht de profeet: dit is mooie opvolger voor Saul. Die had ook een imposant uiterlijk. Wellicht was Samuel op zoek naar een Saul 2.0. Terwijl die mislukt was als koning. Onwillekeurig zoeken wij mensen naar een sterke leider met uitstraling. Waarom zou dat zijn? Omdat we geloven dat zo'n iemand ons beschermt? Omdat we ervan uitgaan dat het afstraalt op je zelf en dat je er ook een beetje groter van wordt? 'De mens kijkt naar het uiterlijk maar de Eeuwige ziet het hart aan.' Wij mensen gaan vaak af op het uiterlijk. Al hoewel, als je vraagt wat is belangrijker bij partnerkeuze het uiterlijk of je innerlijk dan zegt 80-90 procent van de mensen: het innerlijk. Maar dat komt misschien omdat we erover nadenken. Een relatie met een good looking guy, maar met een naar karakter houdt niet lang stand. Maar over het algemeen is het uiterlijk heel bepalend. Dan heb ik het niet alleen over knap of niet. Maar ook over klein of groot, oud of jong, huidskleur, kleding. Bij praatshows op TV is er vaak publiek. De plaatsing daarvan gebeurt op grond van uiterlijk. Hoe knapper je bent, hoe meer je vooraan zit. Het moet er

toch een beetje uitzien, niet waar. Hoe het er uitziet doet ertoe. Instagram, Tiktok en Facebook is vol met window dressing. Je laat de mooie buitenkant zien. Je zou kunnen zeggen dat we leven in een imago creatie. Dat heeft grote invloed. We worden het liefst omringd door het mooie, het perfecte, het fraaie .. Terwijl het onaanzienlijke veel meer ons liefde verdient.

Maar God ziet het hart aan. Bij ons staat het hart voor je gevoel. In het Joodse denken is het hart – letterlijk je ‘leef’ – het besliscentrum. Daar huist je wil, je daadkracht en je beweegredenen. En als je een mens bent naar God hart en dan heb je het lef om de wil van God te doen. Dus de tegenstelling gaat verder dan uiterlijk versus innerlijk. Het gaat om de tegenstelling tussen status, uitstraling en macht tegenover het lef om de Torah uit te voeren. De imposante Eliab is het niet. ‘IK hem niet uitgekozen’, zegt de Heer. Dan roept Isaï Abidanab naar voren. ‘Ook hem IK niet uitgekozen’ Prachtig wordt verteld hoe de zonen van Isaï aan Samuel worden gepresenteerd. Zeven zonen paraderen stuk voor stuk over de catwalk. Hier is ook een link met Ruth. ‘De buurvrouwen in Bethlehem zeggen tegen Noömi die schoondochter van jouw, Ruth, is meer waard dan zeven zonen.’

Zijn dit ze allemaal Isaï, vraagt Samuël. Nee, de kleinste, onze Benjamin, is in het veld. Hij is herder bij de schapen. Er blijkt nog een achtste zoon te zijn. Wij tellen vaak niet verder dan 7, zoals bij de 7 dagen in de week. Hij is niet meegerekend. Acht is het getal van over de tijd heen, de eeuwigheid, van God. ‘Laat hem hier komen, we zijn niet compleet zonder hem.’ Daar komt hij, letterlijk het nakomertje. Het is een good looking guy met rossig haar en sprekende ogen, wordt erbij verteld. Wat is dit? Ben je net gecharmeerd geraakt van de gedachte dat de HEER naar het hart kijkt, krijgen we een signalement van een mode model. Hoe kun je hiernaar kijken? Als het om vooral het innerlijk gaat dan maakt het niet hoe het uiterlijk is. Elly en Rikkert hebben een liedje *Ben je groot of ben je klein of ergens tussenin; God houdt van jou! Ben je dik of ben je dun of ben je blank of bruin; God houdt van jou!* Daar komt de grappige zin in voor: *het geeft niet of je knap bent*. Het is niet in tegenspraak. Een mooi voorkomen hoeft een goed hart niet uit te sluiten.

Als Samuël de kleine herdersjongen ziet zegt de Heer; ‘Sta op, zelf hem, dit is hem’ Zoals beloofd wijst God hem aan. Het is niet Samuels indruk, ook niet zijn gedachten erover. Het is de Heer die deze herdersjongen ziet zitten vanwege zijn hart. Samuel staat op, pakt zijn hoorn met olie en giet de olie over die jongen, die eerst over het hoofd werd gezien, heen. Hij wordt een gezalfde. In het Hebreeuws is zalven: *masjiach*. We kennen dat als Messias, een belangrijke naam van Jezus. In het Grieks is Christus. *Messias* is Hebreeuws. *Christus* is Grieks. In het Nederlands betekent dat Gezalfde. Die herdersjongen is een gezalfde, een christus. Dan staat er iets heel belangrijks Vanaf dat moment krijgt David de Geest van de Heer. Het staat er nog krachtiger: de Geest grijpt hem aan. Voor het eerst in het verhaal horen de naam van die kleine jongen: David. De herdersjongen wordt koning. Hij wordt later een man naar Gods hart genoemd. Maar zijn koningschap zal bepaald niet perfect zijn. Maar God gaat met hem in zee. Zoals hij later in zee zal gaan met de Zoon van David, dé Messias. Niemand zou in hem de Christus hebben gezien. Hij kwam niet het statige Jeruzalem, maar uit het onooglijke voorstadje Bethlehem. Hij had geen en macht en status. Hij zocht de wil van God. Daarom was een mens naar God hart, die oog had voor de mensen in de marge. Zo kijkt God. Dat is hoopvol. God is niet zo onder de indruk van uitstraling, status en macht. Hij doet niet mee met de imago creatie. Hij heeft oog voor de mensen die over hoofd worden gezien. Waar niet meegerekend wordt. Hij kijkt naar mensen met het hart op goede plaats. In Jezus zien we het andere ‘kijken’ van God. Daarom zien we uit naar zijn komst.

Morgen sta je bij de kassa. En je oog valt op iemand met een opmerkelijk uiterlijk. In een ogenblik heb je je een oordeel gevormd. Wat zou er gebeuren als naar het hart zou kijken?

Amen